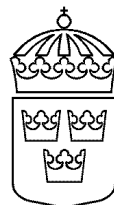

Bostadsutskottets yttrande

1996/97:BoU1y

Omfattningen av utgiftsområde 18 –
Samhällsplanering, bostadsförsörjning och
byggande – samt vissa fastighetsskattefrågor

1996/97
BoU1y

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett bostadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1996/97:1 Budgetpropositionen för 1997 (volym 1) jämte motioner i vad avser bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden. Vidare har bostadsutskottet beretts tillfälle att avge yttrande över proposition 1996/97:17 Skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall jämte med anledning därav väckta motioner.

Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande förslagen i budgetpropositionen och motstående motioner i vad avser utgiftsramar för utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Vad gäller motioner om fastighetsskatt behandlas även motionsförslag i frågan från allmänna motionstiden 1996.

Sammanfattning

Bostadsutskottet tillstyrker att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 fastställs på den nivå regeringen föreslagit. Vidare anser utskottet att riksdagen bör godkänna regeringens preliminära beräkning av motsvarande utgiftstak för budgetåren 1998 och 1999. Motstående motionsförslag avstyrks.

Utskottet tillstyrker också förslaget i proposition 1996/97:17 om reduktion för fastighetsskatt i vissa fall. Enligt utskottet bör dock systemet endast tillämpas i avvaktan på att en av utskottet förordad skyndsam utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen genomförs. Utskottets ställningstagande i denna del är föranlett av motionsförslag från samtliga riksdagspartier. Övriga motionsförslag om avveckling av fastighetsskatten m.m. avstyrks av utskottet.

Till yttrandet har fogats 17 avvikande meningar samt två särskilda yttranden. I fråga om ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 har avvikande meningar avgivits av samtliga oppositionspartier utom (c). Vad gäller fastighetsskattefrågor har bl.a. avvikande meningar avgivits beträffande utskottets förslag om ett tillkännagivande om en skyndsam utvärdering m.m. från ledamöter (m) respektive (mp).

Regeringen har i proposition 1996/97:1 volym 1 föreslagit att riksdagen

2. för budgetåret 1997 beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med vad regeringen anfört (tabell 4.14, avsnitt 4.4.5),
3. för budgetåren 1998 och 1999 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden som riktlinjer för regeringens budgetarbete (tabell 4.14, avsnitt 4.4.5).

Regeringen har i proposition 1996/97:17 föreslagit att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall vid 1997–2001 års taxeringar,
2. lag om ändring i skatteregisterlagen (1980:343),
3. lag om ändring i lagen (1996:000) om ändring i skatteregisterlagen (1980:343),
4. lag om ändring i lagen (1987:813) om homosexuella sambor.

Motionerna

I yttrandet behandlas

dels de under allmänna motionstiden 1996 väckta motionerna

1996/97:Fi204 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

3. att riksdagen för budgetåret 1997 beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med vad som anförts i motionen,
4. att riksdagen för budgetåren 1998 och 1999 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi210 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen för budgetåret 1997 beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med förslagen i proposition 1996/97:1,

1996/97:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen för budgetåret 1997 beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden enligt vad som anförts i motionen (tabellen bilaga 2),
4. att riksdagen för budgetåren 1998 och 1999 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden som riktlinjer för regeringens budgetarbete enligt vad som anförts i motionen (tabellen bilaga 2).

1996/97:Fi212 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen med avslag på regeringens förslag beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med vad i motionen anförts (avsnitt 4 tabell 3),
3. att riksdagen avslår regeringens förslag till preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 1998 och 1999 och i stället ger regeringen till känna vad i motionen anförts (avsnitt 2.4).

1996/97:Fi213 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

2. att riksdagen för budgetåret 1997 beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med vad som anförts i motionen (avsnitt 3.4, tabell 3),

3. att riksdagen för budgetåren 1998 och 1999 godkänner den i motionen föreslagna preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden som riktlinjer för regeringens budgetarbete (avsnitt 3.4, tabell 3).

1996/97:Fi214 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

2. att riksdagen för budgetåret 1997 beslutar om fördelning av utgifterna på utgiftsområden i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen för budgetåren 1998 och 1999 godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden som riktlinjer för regeringens budgetarbete.

1996/97:Bo201 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fastighetsskatten bör avvecklas,

6. att riksdagen beslutar att fr.o.m. den 1 januari 1996 sänka fastighetsskatten till 1,5 % i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar att enbart hälften av det taxerade markvärdet skall räknas in i underlaget för fastighetstaxeringen i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen beslutar att höja gränsen för skattepliktig förmögenhet till 1 200 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Sk371 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att successivt ersätta fastighetsskatten med en kommunal fastighetsavgift,

27. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten till 1,5 % av taxeringsvärdet,

28. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten enbart skall beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr,

29. att riksdagen beslutar att tabellnivån för byggnader vid fastighetstaxeringen begränsas till 5.

1996/97:Fi401 av Ingvar Eriksson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskatten.

1996/97:Fi402 av Tuve Skånberg (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetstaxeringen för fastboende i attraktiva kustområden.

1996/97:Fi403 av Lena Klevenås (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljövänlig fastighets-skatt.

1996/97:Fi404 av Elizabeth Nyström (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär ändring i lagen om fastighetstaxering i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi405 av Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskattens effekter för åretoaende i skärgården,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om reformering av markvärdesberäkningen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av s.k. miljöfaktor avseende förbättringar på energi- och miljösidan.

1996/97:Fi407 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

9. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten på bostäder till 1,5 % med verkan från den 1 januari 1996 i enlighet med vad som anförts i motionen,
10. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten på bostäder sänks med 0,1 procentenhet 1997 och 0,1 procentenhet 1998 i enlighet med vad som anförts i motionen,
11. att riksdagen beslutar att enbart hälften av det taxerade markvärdet skall läggas till grund för fastighetsbeskattning av småhus i enlighet med vad som anförts i motionen,
12. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett tak för markvärde som underlag för fastighetsbeskattning av småhus i enlighet med vad som anförts i motionen,
13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om successivt slopad fastighetsskatt,
14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en omläggning av beskattningen av småhus i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi409 av Lena Larsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en skyndsam översyn av både beskattningen av fastigheter och realisationsvinsten.

1996/97:Fi415 av Margareta E Nordenvall (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om en tillfällig skattereduktion av fastighetsskatten i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi420 av Marianne Samuelsson m.fl. (mp) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskatten,
17. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten för bostäder fr.o.m. 1997 års taxering (inkomståret 1996) skall vara 1,5 % av taxeringsvärdet,
18. att riksdagen beslutar att den tidigare beslutade nedsättningen av stämpelskatten inte skall genomföras under år 1997.

1996/97:A425 av Margareta E Nordenvall och Inger Koch (m) vari yrkas

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om en tillfällig reduktion av fastighetsskatten i enlighet med vad som anförts i motionen.

dels de med anledning av proposition 1996/97:17 väckta motionerna

1996/97:Fi1 av Per Rosengren m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen begär förslag till takregler för fastighetstaxeringen enligt vad i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av fastighetstaxeringsreglerna.

1996/97:Fi2 av Elving Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av 1996 års allmänna fastighetstaxering,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omtaxering,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av det framtida taxeringsförfarandet och underlaget för fastighetsskatt,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala fastighetstaxeringsnämnder.

1996/97:Fi3 av Michael Stjernström m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om slopad fastighetsskatt,

2. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten till 1,5 % av taxeringsvärdet,

3. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten enbart skall beräknas på en tredjedel av markvärdet ovanför ett taxeringsvärde på 150 000 kr,

4. att riksdagen beslutar att tabellnivåvärdet K för byggnader begränsas till 5,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förmögenhetsskatten vid permanentboende slopas.

1996/97:Fi4 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1996/97:17 i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar sänka fastighetsskatten på bostäder till 1,5 % med verkan från den 1 januari 1996 i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten på bostäder sänks med 0,1 procentenheter vardera åren 1997 och 1998 i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar med verkan från den 1 januari 1996 att enbart hälften av det taxerade markvärdet skall läggas till grund för fastighetsbeskattningen av småhus i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar att med verkan från den 1 januari 1996 höja gränsen för skattepliktig förmögenhet till 1 200 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett tak för markvärde som underlag för fastighetsbeskattningen av småhus i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om successivt slopad fastighetsskatt,

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en omläggning av beskattning av småhus i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi5 av Sivert Carlsson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av 1996 års fastighetstaxering,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokala fastighetstaxeringsnämnder,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av det framtida taxeringsförfarandet och underlaget för fastighetsskatt.

1996/97:Fi6 av Isa Halvarsson m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i reglerna för fastighetsbeskattningen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1996/97:Fi7 av Karin Starrin (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning av det framtida taxeringsförfarandet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omtaxering.

1996/97:Fi8 av Ronny Korsberg (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fastighetsskatten,
2. att riksdagen beslutar att fastighetsskatten för bostäder fr.o.m. 1997 års taxering (inkomståret 1996) skall vara 1,5 % av taxeringsvärdet,
3. att riksdagen beslutar att den tidigare beslutade nedsättningen av stämpelskatten inte skall genomföras under år 1997,
4. att riksdagen med upphävande av tidigare beslut beslutar att gränsen för förmöghetsbeskattning skall vara 800 000 kr med ett avdrag på högst 100 000 kr för taxeringsvärde för permanentbebott småhus eller förmögenhetsvärde i bostadsrätt.

I yttrandet behandlas även den under allmänna motionstiden 1995 väckta och till bostadsutskottet hänvisade motionen 1994/95:Bo519 av Per Lager m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om differentierad fastighetsskatt.

Bostadsutskottet har beslutat att till finansutskottet, under förutsättning av detta utskotts godkännande, överlämna detta motionsyrkande.

Utskottet

Omfattningen av utgiftsområde 18 – Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Inledning

I budgetpropositionen för år 1997 lägger regeringen fram förslag om statsbudget, finansplan m.m. Bostadsutskottet behandlar i detta yttrande dels förslaget i vad avser fördelningen på utgiftsområden för budgetåret 1997, dels förslagen om preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för budgetåren 1998 och 1999. Vidare behandlas under allmänna motionstiden väckta motioner som innehåller förslag om fördelningen på utgiftsområden.

En ny ordning för budgetberedningen inom riksdagen tillämpas för första gången detta riksdagsmöte. Behandlingsordningen innebär bl.a. att riksdagen kommer att ta ställning till fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden innan det vidare arbetet med fördelningen på anslag påbörjas inom respektive utskott. Fördelningen av ramen för utgiftsområde 18 på olika anslag kommer att behandlas i bostadsutskottets betänkande BoU1. De överväganden om enskilda anslag inom utgiftsområdet som utskottet redovisar i detta yttrande har således endast till syfte att belysa bakgrunden vad gäller utskottets ställningstagande till utgiftsramens omfattning. Utskottet tar inledningsvis upp vissa frågor om anslagsberäkningarna inom utgiftsområdet.

Bostadsutskottet framhöll i sitt yttrande (1995/96:BoU9y) över de preliminära förslagen till utgiftsramar i 1996 års vårproposition att vissa av anslagen inom utgiftsområdet är av den karaktären att belastningen på anslagen inte kan förutses med någon större exakthet. Utskottet underströk därvid särskilt den osäkerhet som beräkningar av belastningen på räntebidragssanslaget är behäftat med genom det starka beroendet av bl.a. ränteutvecklingen. Utfallet av bl.a. detta anslag i förhållande till vad som föreslagits i budgetpropositionen blir beroende av såväl förändrade omvärldsfaktorer som träffsäkerheten i de prognosmodeller som används.

Svårigheterna att beräkna anslagens omfattning belyses av att förslaget till ram för utgiftsområde 18 jämfört med förslaget i vårpropositionen har räknats ned med ca 1,5 miljarder kronor. Större delen av denna nedräkning beror på en förändrad bedömning av räntebidragssanslaget. Den beräknade belastningen på räntebidragssanslaget anges i budgetpropositionen (utg.omr. 18) bero på ändrade ränteantaganden för andra halvåret 1996 respektive år 1997. Enligt vad utskottet erfarit har dock förändrade prognosmetoder för anslagsbelastningen haft väl så stor betydelse för den nya bedömningen.

Problemen med att korrekt beräkna belastningen på räntebidragssanslaget kan även belysas av skillnaderna mellan budgetpropositionens förslag om anslag och den faktiska utgiften på anslaget för respektive budgetår under 1990-talet. Under budgetåren 1990/91–1994/95 innebar förslagen i budgetpropositionerna att den slutliga belastningen på anslaget respektive år i genomsnitt underskattades med 5,2 miljarder kronor. Det fanns flera orsaker till anslagsöverskridandena i dessa fall. Prognoserna för såväl räntenivån som bostadsproduktionen slog i flera fall fel. Även vissa brister i kalkylmodellen för anslagsberäkningen har dock föranlett kraftigt anslagsöverskridande. För budgetåret 1994/95 biföll således riksdagen efter förslag i kompletteringspropositionen en utvidgning av räntebidragssanslaget med 3,4 miljarder kronor. Avvikelsen berodde i detta fall delvis på att beräkningen i budgetpropositionen utgick från en kalkylmodell som innehöll vissa brister och felbedömningar.

I sammanhanget bör för övrigt erinras om att utskottet flera gånger framhållit att bostadsfinansieringen är beroende av och även måste ses som en del av den ekonomiska politiken. Ansvar för förändringar av räntebidragssanslaget som beror på att räntan faktiskt inte utvecklas enligt regeringens be-

dömning bör därför inte i första hand sökas inom ramen för det bostadspolitiska stödsystemet.

Det ovan anförda understryker vikten av att realistiska beräkningar läggs till grund för de enskilda anslagsförslagen och därmed för ramen för respektive utgiftsområde. I detta avseende föreligger givetvis en skillnad mellan anslag för verksamheter som på olika sätt är rambegränsade och sådana anslag som gäller regelstyrd verksamhet utan ekonomisk ram. Utskottet noterar i detta sammanhang vad som i finansplanen anförts om att beräknad utgift för de regelstyrda anslagen i första hand bör ses som en konsekvensbedömning utifrån gällande och i budgetpropositionen föreslagna regler.

Det förtjänar således påpekas att vissa av anslagsberäkningarna inom utgiftsområde 18 inte i sig är avsedda att ge uttryck för en viss ambitionsnivå för verksamheten. Detta förhållande kan exemplifieras av bidraget till åtgärder mot radon i bostäder (anslaget A 9). Utgifterna under detta anslag har respektive år sedan anslaget inrättades budgetåret 1991/92 inte oväsentligt understigit de anslagna medlen. Detta beror på att berörda fastighetsägare trots omfattande informationskampanjer inte vidtagit radonsanering av bostäder i den utsträckning som ur folkhälsosynpunkt ansetts önskvärt. Årets anslag för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder har till skillnad mot tidigare år beräknats med ledning av föregående års utgifter på anslaget. Ett mer framgångsrikt arbete än hittills för de myndigheter som har till uppgift att informera om hälsoriskerna med radon och om möjligheterna att få stöd för åtgärder mot radon kan således leda till att ansökningarna om bidrag till saneringsåtgärder inte kan tillgodoses inom ramen för anslagna medel.

Vad gäller svårigheterna att korrekt förutse utgifterna på vissa anslag inom utgiftsområde 18 vill utskottet avslutningsvis erinra om de särskilda förhållanden som gäller för garantiverksamheten vid Statens bostadskreditnämnd. De omfattande garantiåtaganden som speciellt gjorts inom ramen för tidigare gällande bostadsfinansieringssystem kommer under år 1997 och de närmast följande budgetåren att medföra stora belastningar på det aktuella anslaget (A 5).

Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999

Regeringen föreslår i budgetpropositionen (finansplan m.m. tabell 4.14 yrkande 2) att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 fastställs till 33 368, 197 miljoner kronor. Riksdagen föreslås vidare godkänna preliminära beräkningar av ramen för utgiftsområdet för budgetåren 1998 och 1999 (yrkande 3). För år 1998 föreslås en preliminär ram om 26 629 miljoner kronor och för år 1999 föreslås motsvarande ram godkännas till 23 171 miljoner kronor.

I en motion, Centerpartiets partimotion 1996/97:Fi210 yrkande 2, föreslås riksdagen bifalla regeringsförslaget vad avser budgetåret 1997. I övriga partimotioner som tar upp frågan om fördelningen av statsbudgeten på utgiftsområden föreslås ramar för utgiftsområde 18 som avviker från regeringens förslag. Tre av motionerna – (m), (fp) respektive (kd) – innehåller förslag

om sänkta ramar, medan det i övriga motioner – från (v) respektive (mp) – föreslås utökade ramar.

Moderata samlingspartiet föreslår i sin partimotion 1996/97:Fi204 yrkande 3 att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 fastställs till ett belopp som är 1 589 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit. För budgetåren 1998 och 1999 föreslås i motionens yrkande 4 preliminära ramar som är 2 440 respektive 3 943 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Besparingen inom utgiftsområdet anses huvudsakligen kunna uppnås genom en minskning av räntebidragen. Vidare förutsätter de föreslagna ramarna att bostadsbidragen till ungdomar avvecklas samt att administrativa besparingar görs på vissa myndigheter inom utgiftsområdet.

I Folkpartiets partimotion 1996/97:Fi211 yrkandena 3 och 4 föreslås att ramen för utgiftsområde 18 bestäms till ett belopp som är 1 980 miljoner kronor lägre för vart och ett av budgetåren 1997–1999. Ramberäkningen utgår från en årlig besparing på räntebidraganslaget på 2 000 miljoner kronor. Anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder förutsätts räknas upp med 20 miljoner kronor.

Förslagen för utgiftsområde 18 i Kristdemokraternas partimotion 1996/97:Fi214 yrkandena 2 och 3 innebär att ramarna bestäms till ett belopp som är 338 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit för vart och ett av de tre budgetåren. Dessa förslag utgår från att en årlig besparing kan göras på räntebidraganslaget om 1 500 miljoner kronor. Vid ramberäkningen har hänsyn också tagits till att anslaget till bostadsbidrag förutsätts räknas upp med 1 162 miljoner kronor.

Vänsterpartiet förslår i partimotion 1996/97:Fi212 yrkande 2 att ramen för utgiftsområde 18 bestäms till ett belopp som är 1 484 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslagit för budgetåret 1997. Ramberäkningen utgår från ökade anslag till bl.a. bostadsbidrag (+834 mkr) och byggforskning (+40 mkr). Vidare är ramen beräknad för att ge utrymme för ett nytt anslag till allergisanering om 600 miljoner kronor. Vad gäller de preliminära ramarna för utgiftsområdena för budgetåren 1998 och 1999 föreslås i partimotionens yrkande 3 att riksdagen avslår regeringsförslaget och i stället ger regeringen till känna vad i motionen anförts. Motionärerna anför bl.a. att regeringen inte presenterar något underlag som gör det möjligt att uppskatta vad som är rimliga utgiftsnivåer för staten under åren 1998 och 1999.

Även förslaget i Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi213 yrkande 2 om ram för utgiftsområde 18 under budgetåret 1997 utgår från att utrymme beräknas för ett nytt anslag till allergisanering om 600 miljoner kronor. Detta anslag tillsammans med en ökning av anslaget för bidrag till åtgärder mot radon i bostäder innebär enligt motionen att ramen bör fastställas till ett belopp som är 605 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslagit. Yrkande 3 innebär att ramarna för vart och ett av budgetåren 1998 och 1999 bör utökas med 5 miljoner kronor.

Bostadsutskottet vill vad gäller förslagen om ramar för utgiftsområde 18 anföra följande.

Som framgått av inledningen ovan föreligger svårigheter att förutse belastningen på vissa av de anslag som ingår i utgiftsområde 18. Utskottet har dock inte underlag för annan bedömning än regeringen i dessa frågor. Rege-

ringsförslagen om ramar utgår dels från redan fattade besparingsbeslut, dels från att vissa andra besparingar genomförs inom utgiftsområdet under de närmaste budgetåren.

Frågor om hur nödvändiga besparingar inom utgiftsområde 18 skall genomföras kommer utskottet att behandla i sitt betänkande 1996/97:BoU1. De besparingsförslag som bildar underlag för ställningstagandena till ramarnas omfattning i de aktuella partimotionerna ger inte utskottet anledning att föreslå någon revidering av regeringens ramförslag. Vissa av motionsförslagen om ramar på en lägre nivå än vad regeringen förordat bör dock föranleda en kommentar i detta sammanhang. Detta gäller förslagen i partimotionerna (m), (fp) och (kd), särskilt avseende beräkningen av räntebidragsanslaget.

Ramförslagen i dessa motioner förutsätter årliga besparingar på räntebidragsanslaget på upp till 2 000 miljoner kronor. Det bör noteras att det varken i de aktuella partimotionerna eller i de kommittémotioner som senare kommer att behandlas av bostadsutskottet finns några egentliga förslag om hur besparingen skall genomföras. Utskottet skall emellertid inte här diskutera konsekvenserna för enskilda hushåll och inom bostadssektorn i övrigt vid ett genomförande av de föreslagna besparingarna på räntebidragen. Enligt utskottets mening borde dock motionärerna vid beräkningen av de alternativa utgiftsramarna ha tagit hänsyn till att så kraftiga besparingar riskerar att leda till ökade anspråk på andra anslag inom utgiftsområde 18. Det får således förutsättas att kraftiga besparingar på räntebidragen leder till ett ökat behov av bostadsbidrag samt till ett ökat antal konkurser inom bostadssektorn och därmed till en större belastning på anslaget för garantiverksamheten vid Statens bostadsgarantinämnd.

Vad gäller förslagen i Vänsterpartiets och Miljöpartiets partimotioner om utökade ramar i förhållande till regeringsförslaget kan utskottet givetvis instämma i att detta skulle ge möjlighet till satsningar på olika angelägna områden. I vad frågan behandlas i detta yttrande anser sig dock utskottet inte kunna medverka till att arbetet med att sanera statens finanser försenas eller försvåras. En förutsättning för en utvidgning av ramen för utgiftsområde 18 skulle därför vara en motsvarande minskning för något annat utgiftsområde. Något underlag för förslag med denna utgångspunkt har inte utskottet. Frågor om möjligheten till utökade insatser inom vissa anslagsområden genom en omfördelning inom utgiftsområde 18 torde däremot komma att diskuteras vid bostadsutskottets fortsatta beredning av förslagen i budgetpropositionen.

Med hänvisning till det ovan anförda och med avslag på partimotionerna 1996/97:Fi204 (m), 1996/97:Fi211 (fp), 1996/97:Fi212 (v), 1996/97:Fi213 (mp) och 1996/97:Fi214 (kd) i motsvarande delar förordar bostadsutskottet att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 fastställs på den nivå som regeringen föreslagit och som tillstyrkts i Centerpartiets partimotion 1996/97:Fi210.

Även förslagen i budgetpropositionen om beräkningen av de preliminära ramarna för utgiftsområdet under budgetåren 1998 och 1999 bör enligt utskottets mening godkännas av riksdagen och motstående motionsförslag således avslås.

Avveckling av fastighetsskatten m.m.

Utskottet behandlar inledningsvis i detta avsnitt motionsförslag om en avveckling av fastighetsskatten och formerna härför. I sammanlagt tio motionsyrkanden förordas att fastighetsskatten skall avvecklas.

Enligt förslagen i motion 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 1 samt partimotion 1996/97:Sk371 (kd) yrkande 26 bör fastighetsskatten på sikt avvecklas och ersättas med en kommunal fastighetsavgift. I dagens statsfinansiella läge anges detta dock inte vara möjligt, men när statens ekonomi förbättras är en avveckling enligt motionerna naturlig.

Förslag om att fastighetsskatten successivt skall avvecklas förs fram i motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkande 7 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga samt i de moderata partimotionerna 1996/97:Bo201 yrkande 5 och 1996/97:Fi407 yrkande 13. Enligt motionerna måste fastighetsskatten avvecklas för att bl.a. sänka boendekostnaderna och för att slå vakt om äganderätten. I motion 1996/97:Fi4 (m) yrkande 8 samt i partimotion 1996/97:Fi407 (m) yrkande 14 begärs dessutom att beskattningen av småhus skall läggas om. Enligt den sistnämnda motionen bör småhustaxeringen förenklas – något som enligt förslaget underlättas av ett lägre skatteuttag.

I motion 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 1 samt i Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi420 yrkande 16 förordas att fastighetsskatten stegvis skall sänkas och avskaffas. Enligt förslaget bör sänkningen finansieras genom en reduktion av ränteavdragen och med en höjd realisationsvinstbeskattning. En parlamentarisk utredning föreslås få till uppgift att lägga fram förslag med denna inriktning.

Utskottet kan, liksom flera av motionärerna, konstatera att det samhällsekonomiska utrymmet i dag inte gör en avveckling av fastighetsskatten möjlig. Det framstår enligt utskottets mening mot bakgrund härav varken som meningsfullt eller lämpligt att riksdagen genom ett tillkännagivande binder sina framtida beslut om fastighetsskatten. Även om det från tid till annan naturligtvis finns anledning att i olika avseenden revidera skattesystemet bör alltså sådana framtida lösningar undvikas. Utskottet är därför inte berett att ställa sig bakom förslagen i motionerna 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 1, 1996/97:Fi4 (m) yrkandena 7 och 8, 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 1 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga samt partimotionerna 1996/97:Bo201 (m) yrkande 5, 1996/97:Sk371 (kd) yrkande 26, 1996/97:Fi407 (m) yrkandena 13 och 14 och 1996/97:Fi420 (mp) yrkande 16. Motionerna avstyrks sålunda.

Som ett led i den av respektive parti förordade successiva avvecklingen av fastighetsskatten förs i flera motioner fram förslag om sänkt fastighetsskatt under de närmaste åren.

I motionerna 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 2, 1996/97:Fi4 (m) yrkande 2, 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 2 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga samt i partimotionerna 1996/97:Bo201 (m) yrkande 6, 1996/97:Sk371 (kd) yrkande 27, 1996/97:Fi407 (m) yrkande 9 och 1996/97:Fi420 (mp) yrkande 17 förordas att fastighetsskatten år 1997 skall sänkas från 1,7 % till 1,5 %. Förslagen i motion 1996/97:Fi4 (m) yrkande 3 samt partimotion 1996/97:Fi407 (m)

yrkande 10 innebär dessutom att skattesatsen skall sänkas med ytterligare 0,1 procentenheter för vart och ett av åren 1998 och 1999.

Utskottet behandlar först frågan om en sänkning av skattesatsen till 1,5 %.

De samhällsekonomiska skäl som utskottet ovan anfört som motiv för att avvisa förslagen om en successiv avveckling av fastighetsskatten gäller i allt väsentligt också de nu aktuella förslagen om en till 1,5 % sänkt fastighets-skatt – detta inte minst mot bakgrund av den koppling som förslagen har till varandra. Utskottet är därför inte heller berett att ställa sig bakom motionerna i nu aktuell del. Motionerna 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 2, 1996/97:Fi4 (m) yrkande 2, 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 2 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga samt partimotionerna 1996/97:Bo201 (m) yrkande 6, 1996/97:Sk371 (kd) yrkande 27, 1996/97:Fi407 (m) yrkande 9 och 1996/97:Fi420 (mp) yrkande 17 avstyrks.

När det gäller de i motion 1996/97:Fi4 (m) yrkande 3 samt i partimotion 1996/97:Fi407 (m) yrkande 10 framlagda förslagen om ytterligare sänkningar av skattesatsen för åren 1998 och 1999 kan det inte nu anses samhällsekonomiskt möjligt att genomföra dessa. Motionerna avstyrks.

Förslag om förändringar i förmögenhetsbeskattningen av permanentbostäder tas upp i fem motioner.

Enligt motion 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 5 bör förmögenhetsskatten vid permanentboende på sikt avskaffas. Som ett första steg mot en avveckling föreslås att den begränsning av markvärdet m.m. som i samma motion förordas för att begränsa fastighetsskatten också skall gälla vid förmögenhetsbeskattningen.

I motion 1996/97:Fi4 (m) yrkande 5 och partimotion 1996/97:Bo201 (m) yrkande 8 samt i motion 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga förordas att gränsen för förmögenhetsskatt skall höjas till 1 200 000 kr – detta i avvaktan på att förmögenhetsbeskattningen slopas.

Med upphävande av tidigare beslut föreslås i motion 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 4 att gränsen för förmögenhetsskatt skall sättas till 800 000 kr samtidigt som ett avdrag med 100 000 kr får göras vid förmögenhetsberäkningen för värdet av permanentbostad.

Utskottet är inte berett förorda en förändring av reglerna för förmögenhetsbeskattningen. I sammanhanget bör dock erinras om att gränsen för beskattning fr.o.m. taxeringsåret 1997 höjs med 100 000 kr från 800 000 kr till 900 000 kr. Motionerna 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 5, 1996/97:Fi4 (m) yrkande 5, 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 4, 1996/97:Bo201 (m) yrkande 8 samt 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga avstyrks sålunda.

För att finansiera en sänkning av fastighetsskatten från 1,7 till 1,5 % föreslås i motion 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 3 samt i partimotion 1996/97:Fi420 (mp) yrkande 18 att den tidigare beslutade tillfälliga nedsättningen av stämpelskatten vid fastighetsöverlåtelser skall upphävas.

Den nedsättning av stämpelskatten som under vissa förutsättningar gäller för fastighetsförvärv under tiden den 12 juni 1996–den 31 december 1997 har bl.a. tillkommit i avsikt att öka omsättningen på andrahandsmarknaden för bostäder. En rimlig omsättning av befintliga bostäder utgör en av förutsättningarna för att bostadsbeståndet skall kunna utnyttjas på ett så bra sätt som möjligt. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion

Skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall

Fastighetsskatten på småhus höjdes den 1 januari 1996 från 1,5 % till 1,7 %. Tillsammans med 1996 års allmänna fastighetstaxering har detta lett till ett höjt uttag av fastighetsskatt. I vissa särskilt attraktiva områden har höjningen varit betydande. En inom Finansdepartementet genomförd undersökning visar också att många småhusägare genom 1996 års fastighetstaxering fått avsevärda höjningar av taxeringsvärdena och därmed också av fastighets-skatten. Inom regeringskansliet har mot bakgrund härav utarbetats ett förslag som syftar till att lindra effekterna av förändringarna i fastighetsbeskattning-en för de särskilt utsatta småhusägarna. Förslaget, som har förelagts riksdagen genom proposition 1996/97:17 om skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall, innebär i korthet följande.

Om en fastighet vid 1996 års allmänna fastighetstaxering för småhus fått ett basvärde som är minst 40 % högre än taxeringsvärdet 1995, dock minst 200 000 kr högre, skall skattereduktion kunna erhållas. I dessa fall reduceras fastighetsskatten med 1,7 % av skillnaden mellan 1996 års basvärde och det högsta av antingen 1995 års taxeringsvärde ökat med 40 % eller 1995 års taxeringsvärde ökat med 200 000 kr. Vid 1997 års taxering medges inte skattereduktion med högre belopp än 10 000 kr. Vid 1998–2001 års taxeringar medges skattereduktion med 80, 60, 40 respektive 20 % av 1997 års reduktion.

En förutsättning för att skattereduktion skall kunna erhållas är att den skattskyldige har ägt fastigheten den 1 januari 1996 och varit bosatt på den vid denna tidpunkt samt varit bosatt på fastigheten vid utgången av året före taxeringsåret. I de fall fastighetsägaren avlidit under beskattningsåret skall skattereduktion under vissa förutsättningar kunna medges dödsboet eller den efterlevande.

De nya reglerna skall enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 1997.

Regeringens förslag avvisas i motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkande 1, 1996/97:Fi415 (m) yrkande 1 samt 1996/97:A425 (m) yrkande 2. Enligt motionerna är fastighetsskatten på bostäder i dag av en sådan storlek att den ter sig som helt orimlig. Att som regeringen föreslår stegvis införa den nya skattenivån innebär därför inte någon egentlig lösning på problemen. I stället bör fastighetsskatten enligt motionerna successivt sänkas för alla och på sikt helt tas bort.

Allmän fastighetstaxering av småhus sker vart sjätte år. Det innebär att 1996 års allmänna fastighetstaxering föregicks av en allmän fastighetstaxering 1990. De förändringar i fastighetsvärdena som skett under de mellanliggande sex åren får därmed i ett enda steg fullt genomslag vid 1997 års taxering. Tillsammans med den samtidiga höjningen av skattesatsen har detta i många fall inneburit ett kraftigt höjt uttag av fastighetsskatt. I den offentliga debatt som förts kring detta förhållande har särskilt situationen i attraktiva skärgårdsområden i närheten av Stockholm och Göteborg diskuterats.

Finansdepartementets ovan nämnda undersökning har visat att problemet med kraftigt höjda skatteuttag inte är ett problem som enbart berör vissa skärgårdsområden, utan ett problem som uppstått i attraktiva områden i hela landet. Främst är det dock storstadsregionerna som berörs.

Det finns också enligt utskottets mening starka skäl som talar för att fastighetsskatten bör reduceras för de fastigheter som fått de relativt sett största höjningarna av taxeringsvärdet. De invändningar som i motioner riktats mot förslaget som sådant har, som utskottet uppfattar det, inte heller gällt reduktionen i sig, utan att den skulle vara otillräcklig. Det kan naturligtvis hävdas att förslaget inte är tillräckligt långtgående. Sedan resultaten av 1996 års allmänna fastighetstaxering blivit kända har också uppgifter framkommit som tyder på att effekterna i en del fall är sådana att en mera långsiktig lösning bör sökas. Samtidigt kan denna omständighet inte tas till intäkt för att i den uppkomna situationen avstå från att vidta åtgärder. Enligt utskottets mening bör därför den föreslagna reduktionen av fastighetsskatten tillämpas för taxeringsåret 1997. Däremot kan det finnas anledning att inför de därpå följande taxeringsåren genomföra en utvärdering m.m. av fastighetstaxeringen bl.a. mot bakgrund av de förändringar som följt av 1996 års fastighetstaxering. Till denna fråga återkommer utskottet nedan.

Utskottet tillstyrker med det nu anförda regeringens förslag till reduktion av fastighetsskatten i vissa fall med den ovan förordade ändringen. Motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkande 1, 1996/97:Fi415 (m) yrkande 1 samt 1996/97:A425 (m) yrkande 2 avstyrks.

I ett flertal motioner väckta såväl med anledning av regeringens proposition som under allmänna motionstiden 1996 förs fram förslag som avser underlaget för fastighetsbeskattningen m.m.

De av regeringen i proposition 1996/97:17 föreslagna förändringarna är enligt motion 1996/97:Fi1 (v) inte tillräckliga – detta eftersom de inte hjälper fastighetsägare i attraktiva skärgårdsområden att bo kvar. Regeringen bör enligt motionen därför återkomma till riksdagen med förslag till takregler som löser den akuta krisen – yrkande 1. För att på lång sikt komma till rätta med de problem som uppstår med dagens fastighetstaxeringsmodell förordas dessutom att en översyn av fastighetstaxeringsreglerna skall göras – yrkande 2. En modell som härvid bör övervägas är enligt förslaget den s.k. Kalifornienmodellen, dvs. en beskattning som baseras på den senaste köpeskillingen.

Den nuvarande modellen för fastighetstaxeringen innehåller enligt motion 1996/97:Fi2 (c) flera brister som motiverar att den ses över. Det är enligt motionen därför positivt att regeringen aviserar en utvärdering av 1996 års fastighetstaxering. Enligt förslaget bör utvärderingen ske i parlamentariska former – yrkande 1. Den bör dessutom avse ordningen för kommande fastighetstaxeringar. En modell som enligt motionen bör prövas är att låta köpeskillingen ligga till grund för fastighetsskatten – yrkande 3. De brister i systematiken m.m. som finns i den nuvarande fastighetstaxeringen gör det enligt motionen viktigt att en utvärdering sker snabbt så att en omtaxering kan ske om det visar sig att fastigheter i de mest utsatta områdena åsatts för höga taxeringsvärden – yrkande 2. Vidare anføres i motionen att det är en stor brist att de lokala fastighetsnämnderna med deras lokalkännedom har avskaffats.

Inför kommande fastighetstaxeringar är det enligt motionen därför viktigt att lokala fastighetsnämnder återinrättas – yrkande 4.

På samma grunder som i motion 1996/97:Fi2 (c) förs krav på utvärdering respektive översyn av fastighetstaxeringen fram också i motionerna 1996/97:Fi5 (c) yrkandena 1 och 3 samt 1996/97:Fi7 (c) yrkande 1. Dessutom läggs i motion 1996/97:Fi5 (c) yrkande 2 fram förslag om att lokala fastighetstaxeringsnämnder skall återinrättas och i motion 1996/97:Fi7 (c) yrkande 2 om att omtaxering skall kunna komma till stånd om utvärderingen visar att detta erfordras.

Den senaste taxeringen innebär enligt motion 1996/97:Fi3 (kd) att skillnaderna ökat mellan lågprisorter och högprisorter – skillnader som måste utjämnas. Ett sätt att göra detta anges vara att endast beräkna fastighetsskatten på den tredjedel av markvärdet som överstiger 150 000 kr – yrkande 3. För att ytterligare utjämna skillnaderna i beskattning föreslås dessutom att de tabellvärden som ligger till grund för beräkningen av byggnadsvärdet skall begränsas – yrkande 4. Även i den kristdemokratiska partimotionen 1996/97:Sk371 yrkandena 28 och 29 förs motsvarande förslag fram.

Som ett led i en avveckling av fastighetsskatten förordas i motion 1996/97:Fi4 (m) yrkande 4 samt i de moderata partimotionerna 1996/97:Bo201 yrkande 7 och 1996/97:Fi407 yrkande 11 att endast hälften av det taxerade markvärdet skall ligga till grund för fastighetsbeskattningen av småhus. För att dessutom begränsa skatteuttaget för fastigheter i de mest utsatta områdena föreslås i motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkande 6 och 1996/97:Fi407 (m) yrkande 12 att ett tak för markvärdet som underlag för fastighetsbeskattningen skall införas.

Den reduktion av fastighetsskatten i vissa fall som regeringen föreslår är enligt motion 1996/97:Fi6 (fp) otillräcklig. Ytterligare åtgärder måste därför vidtas. Enligt förslaget bör taxeringsvärdet för mark begränsas. Dessutom förordas att energibesparande åtgärder inte skall bestraffas med höjt taxeringsvärde. Sammantaget förordas att 500 miljoner kronor avsätts för dessa ändamål. För att på sikt lösa problemen med dagens fastighetsbeskattning bör enligt förslaget den s.k. Kalifornienmodellen seriöst utredas.

Även i motion 1996/97:Fi405 (fp) förs fram förslag om att markvärdesberäkningen skall reformeras – yrkande 2.

I tre motioner förordas en reformering av fastighetsskatten så att den inte motverkar energi- och miljöåtgärder. Enligt motion 1996/97:Fi403 (s) bör fastighetsskatten reformeras så att bl.a. ny miljöteknik stimuleras. I avvaktan på att fastighetsskatten avvecklas bör den enligt motion 1996/97:Fi404 (m) ändras så att energibesparande åtgärder inte ger högre fastighetsskatt. Vid fastighetsbeskattningen bör det enligt motion 1996/97:Fi405 (fp) yrkande 3 införas en s.k. miljöfaktor för att mildra beskattningen av energi- och miljöåtgärder. Med utgångspunkt i ett förslag om ett miljöklassningssystem för byggnader föreslås i motion 1994/95:Bo519 (mp) yrkande 3 att fastighetsskatten skall differentieras med avseende på dess miljöklass.

Slutligen läggs i tre motioner från allmänna motionstiden fram utredningsförslag som avser fastighetsbeskattningen.

Enligt motion 1996/97:Fi402 (kd) bör en utredning tillsättas för att lösa den situation för fastboende i skärgårdsområden som fastighetsskatten kan

innebära. En lösning som härvid bör prövas anges vara den s.k. Bornholmsmodellen, som innebär att den som bor i huset mer än sex månader får lägre skatt.

I motion 1996/97:Fi405 (fp) yrkande 1 begärs ett riksdagens tillkännagivande om fastighetsskattens effekter på permanentboende i skärgården som bl.a. innebär att beräkningen av taxeringsvärdet bör reformeras.

En skyndsam översyn av fastighetsbeskattningen och realisationsvinstbeskattningen bör enligt motion 1996/97:Fi409 (s) genomföras. Enligt motionen bör översynen bl.a. avse förhållandet mellan beskattningen under innehavstiden och den vid avyttringen av en fastighet.

Med anledning av vad som i de nu aktuella motionerna anförts om utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen vill utskottet anföra följande.

Reglerna för 1996 års allmänna fastighetstaxering är i vissa hänseenden annorlunda än tidigare. Taxeringen innebär att varje fastighet åsätts ett basvärde som i princip skall motsvara 75 % av fastighetens marknadsvärde. Basvärdet omräknas sedan för varje år under taxeringsperioden med ett särskilt omräkningstal för att fastställa taxeringsvärdet. Omräkningstalet är avsett att avspegla den genomsnittliga årliga förändringen av prisnivån på fastigheter. De allmänna fastighetstaxeringarna grundas i det nya systemet i högre grad på databearbetningar av olika slag än tidigare. Bl.a. som en följd härav har de lokala fastighetstaxeringsnämnderna avskaffats.

Mot bakgrund av de delvis nya reglerna för fastighetstaxeringen uttalar regeringen i propositionen att en utvärdering av 1996 års allmänna fastighetstaxering bör komma till stånd. Utskottet delar denna uppfattning. Inte minst från bostadspolitiska utgångspunkter framstår det som naturligt att en allsidig utvärdering snarast genomförs för att i olika avseenden kontrollera taxeringsutfallet. Frågor som härvid bör aktualiseras är enligt utskottets mening relationen mellan åsatt taxeringsvärde och marknadsvärde liksom effekterna av den föreslagna reduktionen av fastighetsskatten i vissa fall. Det har i olika sammanhang hävdats att de metoder som idag används för att få fram marknadsvärdet inte fullt ut fungerar som avsett. En förutsättning för att fastighetstaxeringen skall uppfattas som rättvis är naturligtvis att den korrekt och på ett så noggrant sätt som möjligt förmår återspegla fastighetsvärdet.

Genom de tidigare fastighetstaxeringsnämnderna fanns i fastighetstaxeringsprocessen ett lokalt inflytande och kunskap om den lokala marknaden. Det kan enligt utskottets mening mot bakgrund härav finnas anledning att överväga hur lokala förhållanden fortsättningsvis skall beaktas – detta för att bl.a. förbättra kvaliteten i taxeringsförfarandet och för att stärka det lokala inflytandet.

I anslutning till den nu förordade utvärderingen av 1996 års fastighetstaxering bör enligt utskottets mening också frågor som ur ett bredare perspektiv avser frågan om fastighetsbeskattningens utformning tas upp. Även om de nu aktuella reduktionsreglerna i viss utsträckning löser de akuta problemen för berörda fastighetsägare aktualiserar de enligt utskottets mening frågan om formerna för fastighetsbeskattningen. Det förhållandet att dagens ordning gör det nödvändigt att i vissa fall införa särregler måste anses mindre bra. Det kan enligt utskottets mening ses som en indikation på att fastighetsbeskattningen har icke acceptabla effekter. Strävan bör sålunda vara att ge beskatt-

ningen en sådan utformning att den kan tillämpas på ett enhetligt sätt för alla fastigheter.

Samtidigt som fastighetsbeskattningen bör ges en ur skatteteknisk synpunkt riktig utformning måste den naturligtvis stå i samklang också med andra mål som samhället satt upp. Det innebär bl.a. att fastighetsbeskattningen inte får motverka viktiga bostadspolitiska mål. Sett från ett bostadpolitiskt perspektiv bör den nu förordade översynen därför bl.a. omfatta beskattningens effekter på boendekostnaderna m.m.

Fastighetsbeskattningen bör självfallet inte heller stå i strid med strävan att åstadkomma ett ur miljö- och energisynpunkt riktigt byggande och boende. Översynen bör därför också omfatta i vilken utsträckning beskattningen utgör ett hinder för angelägna energi- och miljöåtgärder och föreslå lösningar härför.

Den nu förordade översynen av fastighetsbeskattningen bör ske skyndsamt och i sådana former att ett förslag i frågan kan föreläggas riksdagen i sådan tid att nödvändiga förändringar kan träda i kraft redan fr.o.m. taxeringsåret 1998.

Vad utskottet nu med anledning av motionerna 1996/97:Fi1 (v), 1996/97:Fi2 (c), 1996/97:Fi3 (kd) yrkandena 3 och 4, 1996/97:Fi4 (m) yrkandena 4 och 6, 1996/97:Fi5 (c), 1996/97:Fi6 (fp), 1996/97:Fi7 (c) yrkande 2, 1996/97:Fi402 (kd), 1996/97:Fi403 (s), 1996/97:Fi404 (m), 1996/97:Fi405 (fp), 1996/97:Fi407 (m) yrkandena 11 och 12, 1996/97:Fi409 (s), 1994/95:Bo519 (mp) yrkande 3 samt i partimotionerna 1996/97:Sk371 (kd) yrkandena 28 och 29 och 1996/97:Bo201 (m) yrkande 7 anfört om utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 29 oktober 1996

På bostadsutskottets vägnar

Knut Billing

I beslutet har deltagit: Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Rune Evensson (s), Bengt-Ola Rytter (s), Britta Sundin (s), Marianne Carlström (s), Rigmor Ahlstedt (c), Lars Stjernkvist (s), Stig Grauers (m), Erling Bager (fp), Lena Larsson (s), Owe Hellberg (v), Lilian Virgin (s), Inga Berggren (m), Per Lager (mp), Ulf Björklund (kd) och Peter Weibull Bernström (m).

1. Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999

Knut Billing, Stig Grauers, Inga Berggren och Peter Weibull Bernström (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999 börjar med "Som framgått" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Starka skäl talar för att en avreglering av bostadsmarknaden genom en successiv avveckling av olika bidragssystem och politiskt motiverade regleringar kommer att leda till en bättre fungerande marknad. En sådan avreglering möjliggör också omfattande besparingar inom utgiftsområde 18. Förslag med denna utgångspunkt har lagts fram i motioner från Moderata samlingspartiet. Utskottet instämmer i den bedömning av behovet av ram för utgiftsområde 18 som görs i Moderata samlingspartiets partimotion 1996/97:Fi204 yrkandena 3 och 4.

Förslagen om utgiftsramar i denna motion utgår från att besparingar kan göras på räntebidragen, bl.a. genom att bidrag inte längre lämnas till nyproduktionen. Det bör dock noteras att en sänkning av fastighetsskatten förutsätts göras samtidigt som besparingen på räntebidragen. Vidare bör bostadsbidragen till ungdomar avvecklas och administrativa besparingar genomföras vid vissa myndigheter inom utgiftsområdet. Behovet av ett särskilt Boverk kommer att minska i takt med att den politiska kontrollen och styrningen av bostadsmarknaden minskar. Även inom länsstyrelserna och Lantmäteriverket kan besparingar göras på administrationen.

I kommittémotionen 1996/97:Bo230 (m) utvecklas ovanstående besparingsförslag ytterligare. Bostadsutskottet kommer att ta ställning till denna motion och anslagsfördelningen inom utgiftsområdet i betänkande 1996/97:BoU1.

Det ovan anförda innebär att bostadsutskottet i enlighet med förslaget i motion 1996/97:Fi204 (m) förordar att ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 bestäms till ett belopp som är 1 589 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslagit i budgetpropositionen. Även förslaget i denna motion om de preliminära ramarna för budgetåren 1998 och 1999 bör godkännas av riksdagen. Detta innebär att ramarna för dessa år bör beräknas till belopp som är 2 240 respektive 3 943 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Budgetpropositionens förslag och motioner med motstående ramförslag i motsvarande delar bör således avslås.

2. Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999

1996/97:BoU1y

Erling Bager (fp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999 börjar med "Som framgått" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets bedömning bör det vara möjligt att göra vissa besparingar inom utgiftsområde 18. Förutsättningen för dessa besparingar är dock att de kombineras med andra angelägna insatser inom bostadssektorn. Folkpartiet har i motioner från årets allmänna motionstid presenterat olika förslag som för bostadssektorns del sammantaget både bidrar till saneringen av statens finanser och ger utrymme för vissa offensiva satsningar. Bostadsutskottet tillstyrker de utgiftsberäkningar som ligger till grund för dessa förslag.

Vad gäller utgiftsområde 18 har i Folkpartiets partimotion 1996/97:Fi211 föreslagits en utgiftsram som utgår från en besparing på räntebidragsanslaget om 2 000 miljoner kronor samt en ökad satsning på åtgärder mot radon i bostäder. Förslaget om satsningar på radonsanering utvecklas närmare i motion 1996/97:Bo224 (fp) som bostadsutskottet kommer att behandla i betänkande 1996/97:BoU1. Det kan dock redan i detta sammanhang noteras att den utgiftsberäkning som finns i partimotion 1996/97:Fi211 (fp) vad gäller anslaget för radonsanering både ger ekonomiskt utrymme för bättre bidragsvillkor och samtidigt minskar den risk för anslagsöverskridande som utskottet påtalat i inledningen till detta avsnitt.

Besparingen på räntebidragsanslaget förutsätter som framhållits ovan att vissa åtgärder som inte faller inom utgiftsområde 18 samtidigt genomförs. Detta gäller i första hand en sänkning av fastighetsskatten. I Folkpartiets partimotion har denna sänkning beräknats till 500 miljoner kronor för budgetåret 1997. Vidare har 500 miljoner kronor beräknats för åtgärder som leder till fler äldreboenden och egna rum inom äldreboendena. Vid ett riksdagens bifall till de ramar för utgiftsområde 18 som föreslagits i Folkpartiets partimotion är det givetvis angeläget att de förutsatta besparingarna på räntebidragsanslaget genomförs på sådant sätt att inte redan hårt drabbade delar av bostadsbeståndet utsätts för ytterligare kostnadshöjningar. Utskottet återkommer till denna fråga i det fortsatta budgetarbetet.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker bostadsutskottet regeringens förslag till ramar för utgiftsområde 18 och tillstyrker motsvarande förslag i Folkpartiets partimotion 1996/97:Fi211. Detta innebär att ramen för budgetåret 1997 samt de preliminära ramarna för budgetåren 1998 och 1999 för vart och ett av åren bör räknas ned med 1 980 miljoner kronor i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Motstående förslag i andra motioner avstyrks.

3. Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999

1996/97:BoU1y

Owe Hellberg (v) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999 börjar med "Som framgått" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Det förslag till utgiftsram för utgiftsområde 18 som läggs fram i budgetpropositionen ger enligt bostadsutskottets mening inte tillräckligt ekonomiskt utrymme för vissa angelägna satsningar inom detta område. Även i det nuvarande statsfinansiella läget måste utrymme kunna beredas för insatser som är motiverade av bl.a. bostadssociala skäl eller för att förbättra boendemiljön. I Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Fi212 finns en beräkning av erforderligt utgiftstak för utgiftsområde 18 som ger möjlighet till denna typ av insatser under budgetåret 1997. Den ram för utgiftsområdet som föreslås i motionen – beräknad till ett belopp som är 1 484 miljoner kronor högre än i budgetpropositionen i motsvarande del – utgår från förslag till åtgärder som finns ytterligare redovisade i Vänsterpartiets partimotion 1996/97:Bo235.

De insatser utöver vad som förutsatts i budgetpropositionen som är avsedda att finansieras av den ökade ramen är i korthet följande. Inom byggforskningen bör en satsning på fullskaleprojekt för att utveckla bl.a. ekologisk och energisnål byggteknik göras inom en ram av 40 miljoner kronor. Anslaget för bostadsbidrag bör öka med 834 miljoner kronor, bl.a. för att stödja barnfamiljer och studerande med studiemedel, samt för en förbättring av ungdomsbostadsstödet. Lantmäteriverket bör få sitt anslag höjt med 10 miljoner kronor för att finansiera den pågående omställningen av verksamheten. Slutligen bör ett nytt anslag om 600 miljoner kronor inrättas för stöd till förbättringar av inomhusmiljön i bostäder och lokaler. Bostadsutskottet kommer efter riksdagens fastställande av ramen för utgiftsområde 18 att ta närmare ställning till dessa förslag i betänkande 1996/97:BoU1.

Vad utskottet nu anfört innebär att riksdagen för budgetåret 1997 bör medge en utgiftsram för utgiftsområde 18 som är 1 484 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslagit. Detta innebär att motion 1996/97:Fi212 yrkande 2 tillstyrks samt budgetpropositionen och motstående motionsförslag avstyrks, allt i motsvarande delar.

Vad gäller regeringens förslag om preliminära ramar för utgiftsområdet under budgetåren 1998 och 1999 instämmer utskottet i vad som i Vänsterpartiets partimotion anförts om bristande redovisning i budgetpropositionen. På det underlag som redovisats av regeringen är det inte möjligt att nu ta ställning till budgetramar för utgiftsområde 18 efter år 1997. Detta bör ges regeringen till känna. Förslag i budgetpropositionen och i motioner om preliminära utgiftsramar avstyrks således.

4. Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999

1996/97:BoU1y

Per Lager (mp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999 börjar med "Som framgått" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har invändningar mot den utgiftsberäkning som ligger till grund för regeringens förslag om utgiftsområde 18 i två avseenden. Dels har ekonomiskt utrymme inte avsatts för ett fullföljande av tidigare beslutat stöd till allergisanering av bostäder och lokaler, dels ger budgetpropositionens anslagsförslag uttryck för en sänkt ambitionsnivå vad gäller åtgärder mot radon i bostäder. I Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi213 uppmärksammas dessa brister och förslag läggs om utgiftsramar som möjliggör fortsatta insatser på de aktuella områdena.

Miljöpartiet utvecklar sina förslag om stöd för allergisanering och radonåtgärder i partimotion 1996/97:Bo209. Bostadsutskottet kommer att ta ställning till de enskilda anslagförslagen i denna motion i sitt betänkande 1996/97:BoU1. Utskottet gör emellertid redan nu bedömningen att motionsförslagen i dessa avseenden kommer att tillstyrkas. Vad gäller allergisaneringen är ett bifall till förslaget om ett nytt anslag om 600 miljoner kronor en förutsättning för att utställda löften om stödgivning skall kunna infrias. Det är orimligt att avslå inkomna ansökningar om stöd för allergisanering med hänvisning till de omdispositioner av budgeterade medel som regeringen genomförde under år 1995. Inte heller ambitionsnivån vad gäller radonsanering bör sänkas.

Det ovan anförda innebär att bostadsutskottet tillstyrker de ramförslag för utgiftsområde 18 som finns i Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi213 och avstyrker motstående förslag i budgetpropositionen samt i motioner. För budgetåret 1997 bör således utgiftstaket fastställas till ett belopp som är 605 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslagit. De preliminära utgiftstaken för budgetåren 1998 respektive 1999 bör bestämmas till belopp som är 5 miljoner kronor högre än regeringsförslagen.

5. Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999

Ulf Björklund (kd) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Ramen för utgiftsområde 18 för budgetåret 1997 samt preliminär ram för budgetåren 1998 och 1999 börjar med "Som framgått" och slutar med "således avslås" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet instämmer i beräkningen i Kristdemokraternas partimotion 1996/97:Fi214 av erforderlig utgiftsram för utgiftsområde 18 för de närmaste budgetåren. Även om utskottets formella ställningstagande till de enskilda anslagsförslag som grundar denna beräkning kommer att ske först senare under hösten i betänkande 1996/97:BoU1 kan redan nu den bedömningen göras att det av Kristdemokraterna föreslagna utgiftstaket för budgetåret 1997 är väl avvägt.

Kristdemokraternas beräkning av utgiftstaket utgår i korthet från följande förutsättningar. En sänkning av fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 % av taxeringsvärdet finansieras genom en motsvarande besparing om 1,5 miljarder kronor på räntebidragsanslaget. Besparingar genomförs på barnbidraget. De resurser som därigenom frigörs – ca 862 miljoner kronor – överförs till den barnrelaterade delen i bostadsbidraget. Vidare fastställs reglerna för bostadsbidrag för år 1997 så att tidigare beslut vad gäller individuella inkomstgränser och begränsningar av bidragsgrundande bostadsyta inte genomförs. Detta ger sammantaget en klar förstärkning av bostadsbidragen till de barnfamiljer som är i störst behov av stöd. Det särskilda bostadsbidraget för ungdomar avvecklas. Hur stöd till icke-studerande ungdomar kan ske bör övervägas inom den ungdomspolitiska utredningen (dir. 1995:154) som nu arbetar med att analysera ungdomars situation på arbets- och bostadsmarknaden. För studerande ungdomar samordnas stödet till boende med studiemedelssystemet i övrigt.

Vad gäller utgiftsområde 18 innebär den ovan beskrivna omfördelningen att riksdagen i enlighet med förslaget i partimotion 1996/97:Fi214 (kd) bör fastställa ramen för budgetåret 1997 samt de preliminära ramarna för budgetåren 1998 och 1999 till ett belopp som för vart och ett av åren är 338 miljoner kronor lägre än vad regeringen förordat. Motstående förslag i budgetpropositionen och i motioner avstyrks således.

6. Avveckling av fastighetsskatten

Knut Billing, Stig Grauers, Inga Berggren och Peter Weibull Bernström (alla m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Utskottet kan" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Under den borgerliga regeringsperioden fördes en medveten och långsiktig skattesänkingspolitik för att skapa tillväxt och ge ett ökat utrymme för den privata ekonomin. Inte minst ur bostadspolitisk synpunkt är en sådan utveckling viktig. På bostadsområdet bidrar sänkta skatter både till en bättre fungerande marknad och till lägre boendekostnader. De kraftiga höjningar av fastighetsskatten som nu genomförts får i stället motsatt effekt i form av höjda boendekostnader och obalanser på fastighetsmarknaden. Det är därför djupt olyckligt att den tidigare skattesänkingspolitiken nu ersatts av en skattehöjningspolitik.

1996 års fastighetstaxering tillsammans med den samtidiga höjningen av fastighetsskatten från 1,5 % till 1,7 % har slagit hårt mot de boende. Beräkningar visar att skatten för småhus i genomsnitt har höjts med 43 %, vilket motsvarar närmare 2 500 kr om året. Skattehöjningarna för dem som bor i särskilt attraktiva områden i bl.a. skärgården har varit mångdubbelt större. Förutom av kraftigt höjd fastighetsskatt har dessa fastighetsägare i många fall också drabbats av förmögenhetsskatt på grund av de höjda taxeringsvärdena. De bostadspolitiska konsekvenserna av detta är enligt utskottets mening helt oacceptabla.

Det är naturligtvis inte enbart boendekostnaderna i egna hem som påverkas av fastighetsskatten. För en normal hyreslägenhet går sålunda drygt en tiondel av hyran till att betala fastighetsskatt. En successiv sänkning av fastighetsskatten för flerbostadshus skulle således bidra till att hålla tillbaka hyreshöjningarna för dem som bor i lägenhet. Helt nyligen publicerade uppgifter visar dessutom att taxeringsvärdena för hyreshus kommer att stiga kraftigt redan nästa år. För t.ex. Stockholms innerstad rör det sig om uppskrivningar med över 20 %.

Boendebeskattningen bör enligt utskottets mening också ses i ett mer principiellt perspektiv. En uppenbar svaghet är sålunda att den inte tar någon hänsyn till hushållets inkomster. Teoretiskt, i vissa fall även i praktiken, kan beskattningen av boendet komma att överstiga hushållets disponibla inkomst, dvs. fastighetsbeskattningen kan få samma pomperipossaeffekt som inkomstbeskattningen tidigare kunde ge upphov till. Långt innan fastighetsskatten närmar sig sådana nivåer kommer dock många människor att tvingas flytta från sina bostäder och den miljö de kanske bott i sedan länge, med alla påfrestningar detta innebär. Ingen hänsyn tas heller till att den eller de inkomster som betalar boendeskatten redan är beskattade eller att fastighetsskatten för dem som bor i ett bostadsområde kan öka kraftigt som en följd av att området blivit så attraktivt att marknadsvärdet på huset stiger kraftigt. Den pensionär som skaffat sin bostad vid en tidpunkt med ett helt annat prisläge kan då plötsligt upptäcka att den höga fastighetsskatt som följer av detta gör det omöjligt att bo kvar.

Det nu anförda leder utskottet till slutsatsen att fastighetsskatten successivt måste avvecklas. En avveckling är enligt utskottets mening absolut nödvändig för att på sikt sänka boendekostnaderna för alla och för att stärka äganderätten för dem som äger sin bostad. I ett första steg bör fastighetsskatten omedelbart sänkas till 1,5 %. Dessutom bör justeringar av markvärdesberäkningen göras och ett tak för markvärdet införas. I avvaktan på att förmögenhetsbeskattningen slopas bör därtill det icke skattepliktiga beloppet för förmögenhetsbeskattning höjas till 1 200 000 kr. Till dessa frågor återkommer utskottet nedan.

Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i Moderata samlingspartiets partimotioner 1996/97:Bo201 yrkande 5 och 1996/97:Fi407 yrkandena 13 och 14 samt motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkandena 7 och 8 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga, anför om en avveckling av fastighetsskatten bör utskottet som sin mening ge regeringen till känna. I den mån övriga motionsyrkanden inte kan anses tillgodosedda med det nu anförda avstyrks de av utskottet.

7. Avveckling av fastighetsskatten

Per Lager (mp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Utskottet kan" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Den utformning som fastighetsskatten i dag har ger enligt utskottets mening upphov till flera problem. Basen för fastighetsskatten är ett fiktivt värde,

taxeringsvärdet, som bygger på det uppskattade marknadsvärdet. Det betyder att värdet på en fastighet bedöms efter till vilka priser andra liknande fastigheter i samma geografiska område avyttrats under den senaste tiden. Som 1996 års fastighetstaxering visar ger detta förfaringssätt i vissa fall upphov till helt oacceptabla effekter. Särskilt gäller detta i attraktiva fritidsområden, bl.a. i våra skärgårdar. Här har den bofasta befolkningen fått kraftigt höjda taxeringsvärden till följd av att grannfastigheter sålts mycket dyrt till fritidsboende.

Ett annat uttalat problem med fastighetsskatten är sättet att värdera på fastigheten befintliga byggnader. Miljöriktigt byggnadssätt och utrustning ger ofta extrapöng vid värderingen och höjer därmed taxeringsvärdet och fastighetsskatten. Detta blir i praktiken en straffskatt på ett miljöriktigt beteende, vilket givetvis är det som minst av allt behövs i dag. Tvärtom borde en miljöriktig utformning av en fastighet premieras skattemässigt.

Det finns enligt utskottets mening skäl att vidta åtgärder på både kort och lång sikt för att reformera fastighetsbeskattningen. I en första etapp bör sålunda skattesatsen för bostäder återställas till 1,5 % redan vid 1997 års taxering. Dessutom bör en reduktion av fastighetsvärdet, med 100 000 kr införas vid förmögenhetsbeskattningen. Till den närmare utformningen av dessa åtgärder och till finansieringen av dem återkommer utskottet nedan.

På längre sikt måste fastighetsskatten stegvis sänkas och avskaffas. I enlighet med Miljöpartiets förslag till skatteväxling bör fastighetsskatten sänkas med totalt 6 miljarder kronor. Det innebär att skattesatsen kan sättas ned till ca 1,2 %. Ytterligare sänkningar kan sedan växlas mot en reduktion av rätten till ränteavdrag för lån till bostadshus samt mot högre realisationsvinst vid fastighetsförsäljning. I anslutning här till bör även utredas om en fastighetsskatt helt eller delvis kan ersättas med en kommunal fastighetsavgift.

Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i Miljöpartiets partimotion 1996/97:Fi420 yrkande 16 samt i motion 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 1 anför om en avveckling av fastighetsskatten på sikt m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. I den mån övriga motionsyrkanden inte kan anses tillgodosedda med det nu anförda avstyrks de av utskottet.

8. Avveckling av fastighetsskatten

Ulf Björklund (kd) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Utskottet kan" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Till skillnad från beskattningen av löner, företagsvinster och konsumtion riktas fastighetsskatten mot en tillgång som under innehavstiden inte är likvid i den bemärkelsen att den normalt sett inte kan omsättas i reda pengar. Fastighetsskatten kan därmed sägas utgå från att ägandet alltid kombineras med arbetsinkomst, pension eller kapitalinkomster som kan bekosta denna skatt. Med de kraftiga höjningar av skatteuttaget som följer av 1996 års nya högre taxeringsvärden och den samtidiga höjningen av skattesatsen från 1,5 % till 1,7 % kommer det i många fall att bli svårt att klara av den nya fastighetsskatten för dem med normala inkomster eller pensioner. Den som

genom händighet, sparsamhet och inslag av självhushåll hittills har kunnat klara att i egen fastighet leva ”fattigt” i bemärkelsen låga kontanta inkomster kommer inte längre att klara detta. En beskattning med sådana effekter är naturligtvis helt oacceptabel.

Det kan i sammanhanget vara intressant att notera att fastighetsskatt inte har införts på skog och åkermark. Ett argument för detta är att skogen och åkern inte automatiskt genererar intäkter för att betala en fastighetsskatt. Samma resonemang kan naturligtvis användas också som ett argument mot att belägga bostadshus med fastighetsskatt.

De kraftiga höjningarna av fastighetsskatten 1996 har enligt utskottets mening på ett mycket tydligt sätt accentuerat de problem som dagens fastighetsbeskattning för med sig. Många barnfamiljer, pensionärer med låga inkomster, de som har köpt sina hus när priserna stod som högst 1989–1991 och familjer som drabbas av arbetslöshet kommer helt enkelt inte att ha råd att bo kvar i de mest attraktiva områdena som skärgårdar och storstadsområden. Dessa områden riskerar därmed att bli till reservat för de bäst ställda. Den boendesegregation som regeringen i andra sammanhang säger sig vilja motverka kommer därmed att förstärkas.

Den senaste taxeringen innebär att skillnaderna ökar mellan lågprisorter och högprisorter. Dessa skillnader måste enligt utskottets mening utjämnas. Det är inte acceptabelt att det för ett likvärdigt hus kan skilja flera tiotusentals kronor i årlig fastighetsskatt beroende på var i landet huset är beläget. Principen borde i stället vara ”lika hus—lika skatt” för det egna boendet. Ett sätt att åstadkomma detta är att begränsa fastighetsskatten till ett visst högsta taxeringsvärde på marken. Dessutom bör skattesatsen i ett första steg sänkas till 1,5 % och förmögenhetsbeskattningen av bostäder för permanentboende revideras. Till dessa frågor återkommer dock utskottet nedan.

Med hänvisning till det ovan anförda bör enligt utskottets mening systemet med fastighetsskatt på sikt avvecklas. Kommunerna bör i stället ges möjlighet att ta ut en fastighetsavgift för att täcka sina kostnader för gatuunderhåll, brandförsvar och annan kommunal service som är kopplad till fastigheten. I dagens statsfinansiella läge är det dock inte lämpligt att genomföra detta förslag, men när statens ekonomi förbättras får det anses vara en både nödvändig och naturlig utveckling.

Vad utskottet nu med anslutning till förslagen i den kristdemokratiska partimotion 1996/97:Sk371 yrkande 26 samt i motion 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 1 anført om en avveckling av fastighetsskatten på sikt m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. I den mån övriga motionsyrkanden inte kan anses tillgodosedda med det nu anförda avstyrks de av utskottet.

9. Sänkning av skattesatsen till 1,5 %

Knut Billing (m), Stig Grauers (m), Inga Berggren (m), Peter Weibull Bernström (m), Per Lager (mp) och Ulf Björklund (kd) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med ”De samhällsekonomiska” och slutar med ”17 avstyrks” bort ha följande lydelse:

Fastighetsskatten bör, som utskottet ovan anfört, successivt avvecklas. Som ett första steg i denna avveckling bör skattesatsen sänkas till 1,5 % redan vid 1997 års taxering.

Med anslutning till motionerna 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 2, 1996/97:Fi4 (m) yrkande 2, 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 2 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga, samt partimotionerna 1996/97:Bo201 (m) yrkande 6, 1996/97:Sk371 (kd) yrkande 27 och 1996/97:Fi420 (mp) yrkande 17 förordar utskottet sålunda att skattesatsen för fastighetsskatten vid 1997 års taxering skall sättas ned till 1,5 %.

10. Sänkningar av skattesatsen för åren 1998 och 1999

Knut Billing, Stig Grauers, Inga Berggren och Peter Weibull Bernström (alla m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "När det" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

En förutsättning för att den av utskottet förordade successiva avvecklingen av fastighetsskatten skall kunna genomföras på ett planmässigt sätt är enligt utskottets mening att takten i avvecklingen för de närmaste åren läggs fast redan nu. Även enligt utskottets mening bör sålunda de i motion 1996/97:Fi4 (m) yrkande 3 samt i partimotion 1996/97:Fi407 (m) yrkande 10 förordade sänkningarna av skattesatsen med 0,1 procentenheter för vart och ett av åren 1998 och 1999 genomföras. Motionerna bör sålunda vinna riksdagens bifall.

11. Förmögenhetsbeskattningen av permanentbostäder

Knut Billing, Stig Grauers, Inga Berggren och Peter Weibull Bernström (alla m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utfallet av 1996 års fastighetstaxering har blivit att många fastigheter har åsatts så höga taxeringsvärden att de också kommer att få betala förmögenhetsskatt. Det är sålunda inte ovanligt att hela ökningen av taxeringsvärdet förutom av fastighetsskatt också kommer att belastas med förmögenhetsskatt. Dessa fastigheter kommer därmed att drabbas dubbelt av de höjda taxeringsvärdena. På sikt bör förmögenhetsskatten därför helt tas bort. För att temporärt motverka denna form av dubbelbeskattning bör i ett första steg det skattefria beloppet för förmögenhet höjas till 1 200 000 kr i enlighet med förslagen i motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkande 5 och 1996/97:Fi401 (m) såvitt nu är i fråga, samt partimotion 1996/97:Bo201 (m) yrkande 8. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

12. Förmögenhetsbeskattningen av permanentbostäder

Per Lager (mp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar vad som i motion 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 4 anförts om att det skattefria beloppet för förmögenhet bör fastställas till 800 000 kr. För att denna åtgärd inte skall leda till en ökad beskattning av permanentbostäder bör samtidigt ett avdrag på högst 100 000 kr få göras från taxeringsvärdet för permanentbostad vid beräkningen av den skattepliktiga förmögenheten. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

13. Förmögenhetsbeskattningen av permanentbostäder

Ulf Björklund (kd) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Utskottet är" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

För många fastighetsägare har utfallet av 1996 års fastighetstaxering lett till så höga taxeringsvärden att de också kommer att få betala förmögenhetsskatt. Det är sålunda inte ovanligt att hela ökningen av taxeringsvärdet förutom av fastighetsskatt dessutom kommer att belastas med förmögenhetsskatt. Dessa fastigheter kommer därmed att drabbas dubbelt av de höjda taxeringsvärdena. På längre sikt bör förmögenhetsskatten på bostäder för permanentboende därför helt tas bort.

För att på kort sikt motverka den form av dubbelbeskattning det här är fråga om bör de begränsningar av markvärdet m.m. vid fastighetstaxeringen som förordats i flera kristdemokratiska motioner också få genomslag vid beräkningen av den skattepliktiga förmögenheten. Utskottet ansluter sig sålunda till förslagen i motion 1996/97:Fi3 (kd) yrkande 5. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

14. Stämpelskatten

Per Lager (mp) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Avveckling av fastighetsskatten m.m. börjar med "Den nedsättning" och slutar med "motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Den tillfälliga nedsättning av stämpelskatten som riksdagen tidigare beslutat medverkar enligt utskottets uppfattning endast i mycket ringa om ens någon utsträckning till att öka omsättningen av fastigheter på det sätt som uppenbarligen avsetts. Nedsättningen har i stället i huvudsak medverkat till att subventionera fastighetsförsäljningar som i praktiken redan genomförts eller som ändå skulle ha kommit till stånd. Utskottet delar mot bakgrund härav vad som i motion 1996/97:Fi8 (mp) yrkande 3 samt partimotion 1996/97:Fi420 (mp) yrkande 18 anförts om att riksdagens beslut i denna del bör upphävas. I enlighet med förslagen i samma motioner bör den inkomstförstärkning som härvid uppkommer användas för den ovan förordade sänkningen av fastighetsskatten till 1,5 %.

15. Avslag på förslaget om skattereduktion i vissa fall

Knut Billing, Stig Grauers, Inga Berggren och Peter Weibull Bernström (alla m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Skatte-

reduktion för fastighetsskatt i vissa fall börjar med "Allmän fastighetstaxering" och slutar med "yrkande 2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Det förhållandet att regeringen nu känner sig tvungen att lägga fram ett förslag om reduktion av fastighetsskatten i vissa fall belyser enligt utskottets mening på ett mycket tydligt sätt hur beskattningen drabbar många fastighetsägare på ett helt oacceptabelt sätt. Från rent principiella synpunkter skall naturligtvis inte ett skattesystem vara så utformat att det inte kan tillämpas på ett enhetligt och rättvist sätt. Som förordats i motioner från Moderata samlingspartiet liksom från flera andra partier bör därför fastighetsskatten i sin helhet avvecklas. Med avseende på det statsfinansiella läget låter sig dock detta inte göras i ett steg, utan avvecklingen måste ske successivt.

Som utskottet med anslutning till motionerna (m) ovan anført bör som ett första steg i avvecklingen skattesatsen sättas ned från 1,7 % till 1,5 % redan för taxeringsåret 1997. Den skall dessutom sättas ned ytterligare för vart och ett av åren 1998 och 1999. Därutöver bör nedjusteringar av markvärdesberäkningen vid taxeringen göras och som en ytterligare begränsning ett tak för markvärdet införas. Sammantaget kommer dessa åtgärder att väsentligt sätta ned de taxeringsvärden som ligger till grund för fastighetsbeskattningen och därmed också lätta på skattebördan. För att motverka det ökade uttag av förmögenhetsskatt som de nya taxeringsvärdena i många fall leder till bör dessutom gränsen för den skattepliktiga förmögenheten höjas till 1 200 000 kr. På sikt bör dock även denna skatt avvecklas.

Ett genomförande av de nu förordade åtgärderna innebär ett väsentligt minskat skatteuttag för alla fastighetsägare. Inte minst kommer skattebelastningen att lätta för dem som är bosatta i de attraktiva områden där markvärdet med dagens regler svarar för en stor del av det totala taxeringsvärdet. Till skillnad från den tillfälliga skattereduktion i dessa fall som regeringen föreslår kommer de skattelättnader som utskottet förordar inte bara att bli bestående utan öka sett över tiden. I enlighet med förslagen i motionerna 1996/97:Fi4 (m) yrkande 1, 1996/97:Fi415 (m) yrkande 1 samt 1996/97:A425 (m) yrkande 2 bör sålunda regeringens förslag avvisas av riksdagen.

16. Utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen

Knut Billing, Stig Grauers, Inga Berggren och Peter Weibull Bernström (alla m) anser att den del av bostadsutskottets yttrande som under rubriken Skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall börjar med "Reglerna för" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Inför den avveckling av fastighetsskatten som utskottet förordat och med avseende på de steg mot en sådan avveckling som tas genom att utskottet ställt sig bakom motionsförslag (m) i denna del finns det naturligtvis inte anledning att diskutera detaljer i beskattningen. Motionerna 1996/97:Fi1 (v), 1996/97:Fi2 (c), 1996/97:Fi3 (kd) yrkandena 3 och 4, 1996/97:Fi4 (m) yrkandena 4 och 6, 1996/97:Fi5 (c), 1996/97:Fi6 (fp), 1996/97:Fi7 (c) yrkande 2, 1996/97:Fi402 (kd), 1996/97:Fi403 (s), 1996/97:Fi404 (m), 1996/97:Fi405 (fp), 1996/97:Fi407 (m) yrkandena 11 och 12, 1996/97:Fi409 (s) och

17. Utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen

Per Lager (mp) anser att den del av utskottets yttrande som under rubriken Skattereduktion för fastighetsskatt i vissa fall börjar med "Reglerna för" och slutar med "taxeringsåret 1998" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att en utvärdering av 1996 års fastighetstaxering bör komma till stånd. Den av regeringen aviserade utvärderingen riskerar dock att bli alltför snäv. Även om det är både viktigt och nödvändigt att en utvärdering snabbt kommer till stånd för att motverka de värsta bristerna får den inte begränsas till att avse enskildheter i dagens system. Den måste enligt utskottets uppfattning i stället ges en bredare inriktning där fastighets-taxeringen och fastighetsbeskattningen i sin helhet övervägs.

De problem som är förknippade med fastighetsskatten är enligt utskottets mening uppenbara. Utskottet har mot bakgrund härav också ställt sig bakom motionsförslag från Miljöpartiet om att fastighetsskatten på sikt bör avvecklas. Den långsiktiga strategin bör sålunda vara att växla fastighetsskatten mot reducerad avdragsrätt för utgiftsräntor och höjd realisationsvinstskatt vid avyttring av fastigheten.

Särskilda yttranden

1. Utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen

Erling Bager (fp) anför:

Bostadsutskottet har i detta yttrande föreslagit att riksdagen genom ett tillkännagivande skall begära att regeringen skyndsamt genomför en översyn av fastighetsbeskattningen. Bakgrunden till den breda uppslutningen bakom denna begäran är givetvis att även företrädarna för regeringspartiet kommit till insikt om att den skattereduktion som föreslagits av regeringen inte löser den orimliga situation som uppkommit i bl.a. våra skärgårdsområden. Folkpartiet har vid ett flertal tillfällen under de senaste åren föreslagit en förut-sättningslös utredning av hur detta problem skall kunna lösas. Det är givetvis väl sent att påbörja en sådan utredning nu när oron för kommande skattehöjningar visat sig befogad. Jag ser dock ingen orsak att motsätta mig det initiativ som tagits av utskottet av det skälet att initiativet borde ha kommit långt tidigare. I sammanhanget vill jag emellertid erinra om att Folkpartiet i sitt budgetförslag avsatt 500 miljoner kronor för att åtgärder skall kunna vidtas redan för beskattningsåret 1996 för att mildra de orimliga följder som nuvarande regler för fastighetsskatten medför.

2. Utvärdering m.m. av fastighetsbeskattningen

Ulf Björklund (kd) anför:

Till skillnad från regeringen har bostadsutskottets majoritet insett att de åtgärder som regeringen nu föreslagit för att i vissa fall mildra effekterna av 1996 års fastighetsskattehöjningar inte är tillräckliga. Det är naturligtvis bra att denna insikt nu växt fram – detta även om det är i senaste laget. Att åtgärder nu måste vidtas visar också på de orimliga effekter som fastighetsbeskattningen i sin nuvarande utformning ger upphov till. Det är av denna anledning som Kristdemokraterna lagt fram förslag om att fastighetsskatten på sikt skall avvecklas och att en sådan avveckling skall inledas redan för inkomståret 1996.

Jag har trots denna vår principiella uppfattning ställt mig bakom förslaget om att en utvärdering av fastighetsbeskattningen skyndsamt skall göras. I en situation där jag inte kunna vinna gehör för att redan nu påbörja en avveckling av fastighetsbeskattningen är det naturligt att genom en översyn i möjligaste mån rätta till de orimligheter som beskattningen ger upphov till.

Gotab, Stockholm 1996